

China's partijdige neutraliteit

Het The Hague Centre for Strategic Studies (HCSS) publiceert jaarlijks meerdere studies rond de thema's geopolitiek, Defensie en veiligheid. In dit artikel betoogt Joris Teer, China-analist bij HCSS, waarom het ondanks de Oekraïne-crisis onwaarschijnlijk is dat China een draai naar het Westen maakt. Xi Jinping ziet immers de Verenigde Staten als China's grootste bedreiging.

We kunnen China niet voor altijd buiten de familie van naties laten, daar om zijn fantasieën te voeden, zijn haat te koesteren en zijn burens te bedreigen,' schreef Richard Nixon vijf jaar voor zijn reis naar China. Afgelopen maand een halve eeuw geleden landde de president in Peking om de Grote Roerganger te ontmoeten. Mao Zedongs culturele revolutie – een politieke massacampagne waarbij de Volksrepubliek bijna weggleed in burgeroorlog – was in volle gang. China verkeerde in isolement inclusief gesloten landsgrenzen en was straatarm. Het binnenlands beleid van de Volksrepubliek stond geheel in het teken van de Partijvoorzitters communistische orthodoxie. Mao redeneerde echter koel. Nixon hoopte de oorlog in Vietnam te beëindigen. Zowel China als de VS vreesden de Sovjet-Unie. Een deal moest mogelijk zijn. De Volksrepubliek was in zijn eerste decennium volledig overgeleverd aan zijn bondgenoot de Sovjet-Unie voor de ontwikkeling van zijn industrie. Eind jaren 1950 ontstonden er barsten. Mao vreesde dat zijn opvolgers afstand van hem zouden nemen zoals het nieuwe Sovjetleiderschap met zijn 'destalinisatie'-campagne had gedaan. Daarnaast weigerde de Sovjet-Unie uiteindelijk de atoombom te geven aan China. China moest 'vechten met twee vuisten' tegen zowel de Sovjet-Unie als de Verenigde Staten, besloot Mao. China-Sovjet-betrekkingen bereikten een absoluut dieptepunt tijdens een zeven maanden durend militair grensconflict in

1969. Met de Amerikaanse imperialisten kon gewerkt worden om de Sovjetrevisionisten buiten de deur te houden. Zelfs met de fervente anticommunist Nixon, die het handelsembargo tegen de Volksrepubliek ophief, wilde Peking zaken doen. Partijvoorzitter Mao zag namelijk Moskou als de voornaamste bedreiging voor hemzelf en zijn land.

Antisovjetcoalitie en fabriek van de wereld

Vier jaar nadat Nixon China losweekte van de Sovjet-Unie stierf Mao. De samenwerking met de VS kreeg handen en voeten onder China's nieuwe leider Deng Xiaoping. Samen met de Amerikanen steunde China de Antisovjetcoalitie met wapens en trainingen in hun guerrillastrijd tegen de Sovjetbezetting van Afghanistan. Vanaf Chinees territorium in Xinjiang monitorde het Amerikaanse leger Sovjetrakettesten in Kazachstan. Deng en zijn opvolgers hervormden en openden de economie van het land om zo van buitenlandse kennis, technologie en investeringen gebruik te maken. Leunend op China's ongeëvenaarde arbeidspotentieel werd het land in twee decennia de

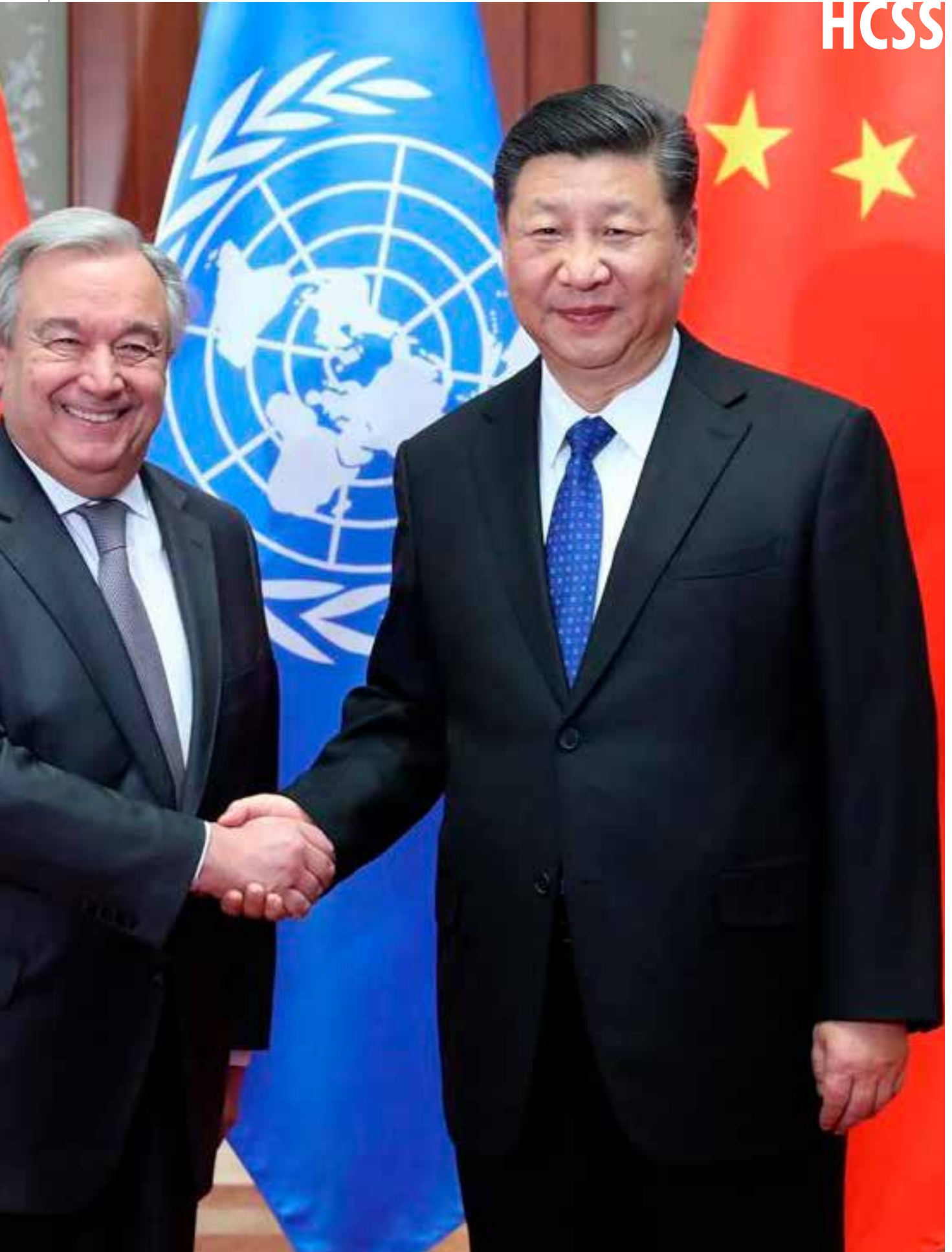
De Sovjet-Unie kwam ten val, en een oppermachtig Amerika zonder tegenhanger bleef over

fabriek van de wereld. Honderden miljoenen werkten in erbarmelijke omstandigheden. Zo werd China een vitaal onderdeel van internationale toeleveringsketens en uiteindelijk een wereldmacht. Nixons reis en Dengs hervormingen maakten relatief goedkope smartphones, zonnepanelen en Alipay-prullaria mogelijk.

Anti-amerikanisme

Drie trauma's rondom het einde van de Koude Oorlog, twee politiek en één militair, transformeerden China's 'antisupermacht'- en vooral 'antisovjet'-visie in een exclusieve 'anti-Amerikaanse'-filosofie, betoogt Bidens China-adviseur Rush Doshi in zijn boek *The Long Game*. Door de massademonstraties op het Plein van de Hemelse Vrede leerde de Communistische Partij dat protest- en democratiebewegingen ook in China konden wortelschieten. Vijf maanden later leidde soortgelijke opstanden tot de val van de Muur. De Sovjet-Unie kwam ten val. Een oppermachtig Amerika zonder tegenhanger bleef over. Deze supermacht liet zijn wereldwijd inzetbare militaire macht meteen blijken. Tijdens de Golfoorlog schopte de VS met hightechovermacht het leger van Saddams Irak uit het door hem bezette Koeweit. Enkele jaren later zette Clinton deze macht in dichtbij China. Hij plaatste twee Amerikaanse vliegdekschipgroepen in de Taiwanese Straat om een einde te maken aan een Chinese intimidatiepoging tegen het eiland. In 1997 stelde de Amerikaanse president dat de Chinese Communistische Partij

President Xi Jinping ontmoet Secretaris-Generaal António Guterres van de Verenigde Naties

Presidenten Xi en Poetin

De conclusie in Peking was duidelijk: de grootste bedreiging voor de Chinese Communistische Partij komt vanuit de VS

op mensenrechtengebied ‘aan de verkeerde kant van de geschiedenis’ stond. De conclusie in Peking was duidelijk: de grootste bedreiging voor de Chinese Communistische Partij komt vanuit

de Verenigde Staten. Tijdens de COVID-19-crisis had de wereld wederom te maken met een Chinese leider in isolement, soortgelijk de situatie waarin Poetin de laatste twee jaar verkeerde. Secretaris-Generaal Xi stelt vanaf zijn troon in Zhongnanhai dat ‘de wereld veranderingen ongezien in honderd jaar ondergaat’ en ‘het Oosten opkomt en het Westen verval’. De financiële crisis, Brexit, de verkiezing van Trump en het onvermogen van de westerse wereld om de pandemie te bedwingen zijn in de ogen van de Partij bewijs voor dit verval. Xi maakte van de gelegenheid gebruik om aan landen te laten zien dat het kostbaar is om met Washington op te staan tegen Peking. China deed dit door hen

een ‘onderwijzende dosis pijn’ te bezorgen, stelt bureauchef Peking bij *The Economist* David Rennie. Zo legde Xi onder andere een handelsembargo op aan Australië nadat Canberra opriep tot een onderzoek naar de oorsprong van de COVID-19-pandemie, vocht het Volksbevrijdingsleger een minoorlog uit met India in de Himalaya en dreigde China met sancties tegen het VK omdat het HuaWei uitsloot van het 5G-netwerk en paspoorten aanbood aan Hongkongers die de repressie aldaar ontvluchtten.

Dit is het eerste deel van de analyse van China’s politieke houding. Op www.militairecourant.nl lees je wat Joris Teer nog meer heeft geschreven.